

KÉT NAP, KÉT HÉT

ATTALAI Gábor
GÉMES Péter
Vera MOLNAR
SZÍJ Kamilla
TÜRK Péter

2020 június 2 – 26

A mindennapi életben elemi szerepet játszik az ismétlődés, amely működési elve révén mindig valamiféle időbeliséget is feltételez. Ismétlődő jellegűek az olyan alapvető élettani jelenségek, mint a szívverés és a légzés, csakúgy, mint a természeti jelenségek, a nappal és az éjjel, vagy az évszakok. A szakaszos ismétlődés mégsem alakul folyamatossá és monotonná, hiszen teljes ismétlődés sosem fordul elő. A mechanizmus nem ismétlődő elemeket is magába foglal: az egyszerűt és a váratlant, amely kizökkent a megszokott mindennapokból és módosítja az alapvető időtapasztalatot.

Ismétlődés és ismétlés nélkül a vizuális közlésrendszerek, így a képzőművészet sem alakulhatott volna ki. Az ismétlés az 1960-as évektől a szeriális művészet egyik alapvető eljárása volt, de többek között a minimal art és a konceptuális művészet képviselőinek is állandó eszközzé vált. A Vintage Galéria kiállításának címét Attalai Gábor két művétől kölcsönözte, a tárlaton olyan művek kerülnek bemutatásra, amelyekben a művészek különböző alkotói stratégiákban különféle ismétléstípusokat használtak fel az alkotás során.

A művön belüli ismétlés szolgálhat a különböző időszegmentumok közös térbe rendezésére. Attalai Gábort (1934-2011) már az 1970-es évek folyamán foglalkoztatta az idő megjeleníthetősége, erről egy 1981-es interjúban így nyilatkozott: „Vagy újra említeném az időt, hogy mint objektet kifejezésre lehet-e juttatni? Ennek érdekében jó pár időobjektet, időbélyegzést meg időviszonylatot csináltam. Mindig az érdekelt, hogy egy adott probléma önmagán belül mennyi mindent tud elmondani.” Attalai ezekben az „időbélyegzés” munkáiban – mint az *Egy nap* (1972), *Két nap* (1972) és a *Két hét* (1972) című művek esetében is – a korszakban gyakran használt tárgyat, a bélyegzőt használta fel, amely a hivatalos iratok érvényesítésének elengedhetetlen része volt, de kapcsolódott az akkoriban kezdődő nemzetközi levelezési tevékenységhez is. A pecséttel egyszer egy meghatározott időpont lenyomatát rögzítette, máskor egy részletet ragadott ki az idő folyamából, ezzel egyben a művek készüléseinek idejét is jelezte. Az időintervallum a mű készítésének kezdetét és elkészültének jelenét fedte le, Attalai a dátumokat egymás alá, de részben egymásra is nyomta, különböző viszonylatokat teremtve a jelek között.

Időelemet rejthet magában a ritmikus tagolás is, amely az ismétlés egy másik formája. Gémes Péter (1951-1996) *Napló - Egy hét* (1994) című munkájában az egyes lapok lineáris sort alkotnak, olvasatuk időbeliséget eredményez. A sorozat elkészítéséhez Gémes egy fényképet, és annak szimmetrikusan tükrözött variációját használta fel. A hétköznapok jelöléseként ezt a két variánst váltakozva rendezte sorba, majd a hétvége két azonos állású képével megszakította az ismétlődő mintát, ezzel lezárva a ciklust. A mű értelmezése lehetséges egy szubjektívebb olvasat mentén is, mivel a művész a saját testét használta fel, és a címadás valamiféle személyes számvetést is feltételez: kísérlet a múlt idővel való szembenézésre, az idő láthatóvá tételére. A fotográfia technikája révén alkalmas az idő tört részének, a pillanatnak a rögzítésére, Gémes azonban nem ilyen módon használta fel a médiumot. Ehelyett a fotóhasználat sajátos változatát dolgozta ki, az előre eltervezett kompozíciót több felvétel egyetlen negatívra fényképezésével valósította meg. A homogén fehér háttér előtt ez a kontúrok feloldásához vezetett, egyfajta folyamatszerűség érzetét keltve.

A szimmetriát, mint az ismétlés egyik fajtáját használta fel Türk Péter (1943-2015) is *Forró vágyam ányékában ülni...* (1993-1994) című sorozatának elkészítésekor. A szimmetria egyben tükörkép is, az ismétlődés ezen típusában az egységek megfordított sorban követik egymást. Türk a mű készítésekor egy előre meghatározott mozgatlansor szerint dolgozott, balatonszepezdi házában kertjében ecsetvonásokkal festette meg a papírra vetülő lombok árnyékát, majd a papír hajtogatásával egymásnak préselte a fekete zománccfestékes felületeket. A próbapapok esetében néhányszor a dátumot és az alkotás percre pontos idejét is feltüntette, mert a kiválasztott pillanat befolyásolta a lapra vetülő árnyék formáját. Az idő szüntelenül megváltoztatta azt a teret, ahol az alkotás végbement, ezáltal létrejöttében is szerepet játszott. Az alkotás során így nem a forma előre megfontolt elrendezése vált Türk céljává, inkább hagyta, hogy a dolgok magukat mutassák meg. „A papír két felét szétnyitom, megjelenik a szimmetria, a teljesség jele.” – írta a sorozathoz. Az alkotásnak spirituális jelentést is tulajdonított, erre a műhöz írt kísérőszövegen kívül azzal is utalt, hogy címét az *Énekek Éneke* szövegéből kölcsönözte (Én 2,3).

Ugyanazt a dolgot érzékelteti térben - egymás mellett vagy egymás alatt – és ezáltal időben egymás mögött ismételve Szíj Kamilla (1957) munkája: a vonalat. A kilenc lapból álló, mátrixba rendezett mű egységei a rendszeren belül bármelyik pozícióban, és bármilyen állás szerint elrendezhetőek. A különböző pozíciók ellenére a karcnyomok találkozása a lapok szélénél mindig szüntelen, folytonos vonalat eredményez. A vonalak három irányból igényelnek figyelmet: egyrészt a korábbi vonal irányából, másrészt maga az adott pillanatban vizsgált vonal, valamint annak a vonalnak az irányában, amit előre várunk. A hidegtűvel a lemezbe karcolt, majd papírra festékkel átítított nyomok egy nyitott folyamat aktív részeseként jelennek meg, a „folyamatban levés állapotába” nyújtanak betekintést, egymással kölcsönhatásba lépnek, különböző viszonylatokat teremtenek. A mű a zárt ismétlődés mellőzésével megteremtí a saját utalási keretét, a széria térben és időben végtelenségig folytatható lenne. Az alkotás a sokszorosító technika ellenére egyedi mű, amely számos variáció lehetőségét foglalja önmagába, ezzel megteremtve saját autonóm egységét, rendszerét.

Szíj Kamillához hasonlóan a képkalkoló eszközök rendszerezésére és redukálására törekszik Vera Molnar (1924) is, aki Szíj vonalából építkező, kontemplatív alkotásmódjával szemben *Electra* (1983) című sorozatán a számítógép és egy algoritmus segítségével téglalapokból teremtette meg saját vizuális rendszerét. Az oszlopokba rendezett, különböző színnel kitöltött négyzetek ismétlődése a homogén fehér háttérhez képest bontakozik ki egymásra ható, de nem teljesen közös nevezőre hozott elemek rendszerét felállítva. A komputergrafikák esetében az egyes kép elsősorban az alapjául szolgáló program korlátlan variációs lehetőségeire utal, ez a szeriális és generatív alkotásmód a sorozatokban a véletlen bevonásával fokozatos variálódást és transzformációkat eredményez. Molnar a folyamatról így nyilatkozott: „Azért használok egyszerű formákat, mert ezek megengedik, hogy lépésről lépésre ellenőrizzem a képstruktúra keletkezését, és közben megpróbálhatom pontosan meghatározni azt a pillanatot, amikor a művészet evidenciája láthatóvá válik.”

KÉT NAP, KÉT HÉT

ATTALAI Gábor
GÉMES Péter
Vera MOLNAR
SZÍJ Kamilla
TÜRK Péter

2020 június 2 – 26

SZÍJ Kamilla
Cím nélkül, 2015
hidegtű, 180×180 cm

///

ATTALAI Gábor
Egy nap, 1972
papír, tinta, 245×345 mm

ATTALAI Gábor
Két nap, 1972
papír, tinta, 245×345 mm

ATTALAI Gábor
Két hét, 1972
papír, tinta, 245×345 mm

TÜRK Péter
Forró vágyam árnyékában ülni I-II, 1993-94
papír, zománccfesték, 100×70 cm egyenként

///

Vera MOLNAR
Electra, 1983
papír, tinta, 295×420 mm

Vera MOLNAR
Electra, 1983
papír, tinta, 295×420 mm

///

GÉMES Péter
Napló – Egy hét, 1994
zselatinos ezüst nagyítások, 160×230 mm egyenként